

ปัญหาสัดส่วนที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดอาญา และบทลงโทษในความผิดเกี่ยวกับเช็ค

PROBLEM OF PROPORTIONALITY IN THE ADJUDICATION AND ASSESSMENT

OF PENALTIES FOR CRIMINAL OFFENCES RELATING TO THE USE OF CHEQUES

กมลพันธ์ ช่วยแก้ว¹ และศิริโรจน์ รัฐประเสริฐ²

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต (kamolphanlive@hotmail.com)

² อาจารย์ประจำ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต (siriroj.ra@gmail.com)

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสัดส่วนที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดอาญาและบทลงโทษในความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ และแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเพื่อลดภาระความยุ่งยากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ประเด็นแรก แม้ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ในส่วนที่ 3 ข้อบทที่ 11 กำหนดห้ามบุคคลถูกจำคุกด้วยเหตุที่ไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญาได้ อย่างไรก็ตามในกรณีการกำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คในประเทศไทยไม่ได้เป็นการกำหนดความผิดอันเนื่องมาจากการไม่สามารถชำระหนี้ได้เพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับการสร้างหลักประกันความน่าเชื่อถือของเช็คอีกด้วย ประเด็นที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญาและบทลงโทษในความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คในต่างประเทศนั้นมีทั้งการกำหนดความรับผิดในทางแพ่ง และความรับผิดในทางอาญาแตกต่างกันแล้วแต่กรณี สำหรับความรับผิดในทางอาญาอันเนื่องมาจากการใช้เช็คนั้นก็มีการกำหนดโทษจำคุก และการกำหนดโทษปรับไว้เพียงอย่างเดียว ดังเช่นในประเทศฝรั่งเศส สำหรับในประเทศไทยการกำหนดบทลงโทษจำคุกในความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็คซึ่งมีความผิดอันยอมความได้นั้น เป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ในการต่อรองให้ลูกหนี้ชำระหนี้เพื่อแลกกับการไม่ดำเนินคดีอาญา และประเด็นสุดท้าย เพื่อให้การกำหนดความผิดและบทลงโทษอันเกิดจากการใช้เช็คได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ควรคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาระยะความยุ่งยากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงควรกำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คเฉพาะ โทษปรับ รวมทั้งให้นำการเปรียบเทียบคดีมาใช้เพื่อให้คดียุติตั้งแต่ชั้นก่อนฟ้องสำหรับในความผิดนี้ซึ่งถือเป็นความผิดเล็กน้อย

จากการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า การกำหนดความผิดอาญาและบทลงโทษในความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยยังไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสม อีกทั้งยังส่งผลต่อปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นในกระบวนการยุติธรรมอาญา ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการแก้ไขการกำหนดโทษในความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค โดยยกเลิกโทษจำคุกให้เหลือเฉพาะโทษปรับ ตลอดจนกำหนดอัตราโทษปรับให้สูงขึ้นเพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันข่มขู่ยับยั้งการกระทำความผิด ควรคู่ไปกับการกำหนดให้เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจเปรียบเทียบคดีเทียบเท่าอัตราโทษปรับที่กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นกรณีเฉพาะนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38

คำสำคัญ: ปัญหาสัดส่วนที่เหมาะสม, การกำหนดความผิดอาญาและบทลงโทษ, ความผิดเกี่ยวกับเช็ค

ABSTRACT

This independent study purposes to study the concept and the theory about suitable proportionality of liabilities and penalties for criminal offences related to the use of cheques. From studying the foreign cheque laws, the study tends to seek for solutions and adding the efficiency of law enforcement of the Act promulgation liability for misuse of cheques B.E. 2534 in Thailand

Regard to the study, it has shown that there are three points of issues to be noted. Firstly, although Article 11 of Part 3 of the International Covenant on Civil and Political Rights has stipulated that “No one shall be imprisoned merely on the ground of inability to fulfill a contractual obligation;” the criminal penalties related to the use of cheques in Thailand does not only stipulated based on the ground of not complying to the contract but also based on the ground of creating the guarantee for the having the debt payment of cheques. Secondly, the problem of designating criminal liability and the penalty for the use of cheque in foreign countries has stipulated both civil liability and criminal liability distinctively. In term of criminal liability, prison sentence and fine are designated for the use of cheques as appeared in French Cheque Law. According to Thailand, prison sentence for the misuse of cheques; which is a compoundable offense, has been applied for the benefit of creditors to negotiate with the debtors in exchange of not prosecuting criminal suit. Lastly, for the most suitable liability and punishment related to the use of cheque in discretion of the severity of offense and criminal judicial process, this study proposes the fine punishment of the criminal offense related to the use of cheque, including the comparison trial for the minor offenses.

From this research, it is concluded that the criminal liability and punishment related to the use of cheque in Thailand in comparison with the Foreign Cheque Laws is deemed disproportionate, which leads to the augmentation of cases in criminal judicial system. The researcher, therefore, proposes the amendment of criminal penalty under Thailand’s Act promulgation liability for misuse of cheques B.E. 2534 by repealing sentence penalty for the offense relating to the use of cheque and apply only the fine penalty, along with raising the rate of fine penalty.

Keywords: Problem of Proportionality, The Adjudication and Assessment of Penalties, Criminal Offences
Relating to The Use Of Cheques

1. บทนำ

ในเรื่องกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกและให้สัตยาบันต่อองค์การสหประชาชาติไป เมื่อวันที่ 29 ต.ค.2539 ในกติกานี้มีหลักการสิทธิมนุษยชนข้อหนึ่งกำหนดไว้ว่า “บุคคลจะรับโทษจำคุกเพียงเพราะไม่อาจชำระหนี้หาได้ไม่” เมื่อพิจารณาถึงการชำระหนี้ด้วยเช็คเทียบกับชำระหนี้ประเภทอื่นเช่นบัตรเครดิตแล้ว การชำระหนี้ด้วยบัตรเครดิตกลับมีความรับผิดชอบเพียงความรับผิดชอบทางแพ่งเท่านั้น ทั้งที่การชำระหนี้ด้วยเช็คกลับต้องรับโทษถึงจำคุก แต่หากเปรียบเทียบโทษจำคุกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกี่ยวกับการใช้เช็คกับความผิดอันเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น การลักทรัพย์และการฉ้อโกงแล้ว คดีความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คอาจสร้างความเสียหายต่อ

เศรษฐกิจและสังคมมากกว่า การที่บุคคลผู้ออกเช็คโดยไม่มีเงินต้องรับโทษถึงจำคุก เพราะประเทศไทยยังบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค โดยมิได้ปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวข้างต้นให้มีระบบกลั่นกรองลูกหนี้เช็คให้ดีขึ้น เช่น ประเทศฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น จึงสมควรมีการศึกษาว่ายังสมควรกำหนดให้การกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คยังคงเป็นความผิดทางอาญาต่อไปหรือไม่ หากเห็นว่ายังคงเป็นความผิดสมควรมีโทษหรือมาตรการใด เพื่อให้เช็คยังคงได้รับความเชื่อถือและยอมรับในการชำระหนี้แทนการชำระหนี้ด้วยเงินสด

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความผิดและบทลงโทษในความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค
- 2) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎี และหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการกำหนดความผิดและบทลงโทษทางอาญา การลงโทษที่ได้สัดส่วนในความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค
- 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายไทยเกี่ยวกับความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คภายใต้พันธกรณีของกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน
- 4) เพื่อศึกษาแนวทางในการนำโทษปรับ และการเปรียบเทียบคดีมาปรับใช้แก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คให้ได้สัดส่วนการลงโทษที่เหมาะสม เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ

3. การดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาและวิเคราะห์ถึงแนวคิดทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องจาก หนังสือ ตำรา คำบรรยาย กฎหมาย บทความ วิทยานิพนธ์ คำพิพากษาศาล สื่อสิ่งพิมพ์ งานวิจัยต่าง ๆ ความคิดเห็นของนักวิชาการ กฎหมายต่างประเทศ และการศึกษารวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet)

4. ผลการวิจัย

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญาและบทลงโทษในความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 โดยไม่ได้ตั้งข้อสงวนไว้และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2540 แม้ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ในส่วนที่ 3 ข้อบทที่ 11 กำหนดห้ามบุคคลถูกจำคุกด้วยเหตุที่ไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญาได้ ไว้ แต่ผลการศึกษาพบว่า ในการกำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คในประเทศไทยไม่ได้เป็นการกำหนดความผิดอันเนื่องมาจากการไม่สามารถชำระหนี้ได้เพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับการสร้างหลักประกันความน่าเชื่อถือของเช็คอีกด้วย

ประเด็นที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญาและบทลงโทษในความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คในต่างประเทศนั้นผลการศึกษาพบว่า มีทั้งการกำหนดความรับผิดชอบในทางแพ่ง และความรับผิดชอบในอาญาแตกต่างกันแล้วแต่กรณี สำหรับความรับผิดชอบในทางอาญาอันเนื่องมาจากการใช้เช็คนั้นก็มีการกำหนดโทษจำคุก และการกำหนดโทษปรับไว้เพียงอย่างเดียว ดังเช่นในประเทศฝรั่งเศส สำหรับในประเทศไทยการกำหนดบทลงโทษจำคุกใน

ความคิดเกี่ยวกับการใช้เช็คให้เป็นความผิดอันยอมความได้นั้น เป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ในการต่อรองให้ลูกหนี้ชำระหนี้เพื่อแลกกับการไม่ดำเนินคดีอาญา

ประเด็นสุดท้าย เพื่อให้การกำหนดความผิดและบทลงโทษอันเกิดจากการใช้เช็คได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาภาวะความยุ่งยากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผลการศึกษาพบว่า ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คมีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองเช็คซึ่งเป็นหนังสือตราสารให้มีความน่าเชื่อถือ โดยกำหนดให้เป็นความผิดอาญาและกำหนดโทษปรับและจำคุกไว้ ซึ่งเมื่อเทียบสัดส่วนของวัตถุประสงค์กับโทษที่กำหนดไว้ยังไม่สมดุลกัน และสิทธิขั้นพื้นฐานถูกระทบเกินสมควร ทั้งยังมีภาวะความยุ่งยากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงควรกำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คเฉพาะโทษปรับ รวมทั้งให้นำการเปรียบเทียบคดีมาใช้เพื่อให้คดียุติตั้งแต่ชั้นก่อนฟ้องสำหรับในความผิดนี้ ซึ่งถือเป็นความผิดเล็กน้อย

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่า การกำหนดความผิดอาญาและบทลงโทษในความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คของประเทศไทย ยังไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสม อีกทั้งยังส่งผลต่อปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นในกระบวนการยุติธรรมอาญา ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการแก้ไขการกำหนดโทษในความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค โดยยกเลิกโทษจำคุก ให้เหลือเฉพาะโทษปรับ ตลอดจนกำหนดอัตราโทษปรับให้สูงขึ้นเพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันข่มขู่ขังขังการกระทำความผิด ควบคู่ไปกับการกำหนดให้เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจเปรียบเทียบคดีเทียบเท่าอัตราโทษปรับที่กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นกรณีเฉพาะนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38

เอกสารอ้างอิง

- กัญญรัตน์ วิชาตะวัต, ภัทรานิชฐ์ เขาคำ และ บัณฑิต หอมเกษ. (2559) *แนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. นนทบุรี: บริษัท มาตา การพิมพ์ จำกัด.
- ธีรยุทธ โลหะเลิศกิจ. (2553). *ปัญหาการเปรียบเทียบคดี : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากับกฎหมายอื่น*. (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2552). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- วิสุทธิพงษ์ บุญโญภาส. (2548). *ความเหมาะสมของการกำหนดความผิดอาญาอันเนื่องมาจากการใช้เช็ค*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, สรวิต ลิ้มปรีงมี, ปกป้อง ศรีสนิท, ทรงพล สงวนจิตร, อิศร์กุล อุณหเกตุ และ จารีย์ ปิ่นทอง. (2554). *แนวทางยกเลิกโทษอาญาในกฎหมายเช็ค และกฎหมายหมิ่นประมาท*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สวก).